

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשקפה: אתחנן, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקח – רב-מצב של המוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; ססן – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

(קיסר = אתחנן או סלוק) פשטא מונח זקא-קטן – והוא תיאור ואחריו הלכה, או הוא הלכה ואחריו הלכה, לימוד אלפניו ולאחריו
(קיסר = אתחנן או סלוק) מרכא פשטא מונח זקא-קטן – – והוא תיאור ואחריו הלכה, או הוא הלכה ואחריו הלכה, לימוד אלפני לפניו ואפשר גם לאחריו.

1.1 במדבר מטות ל,ב

במדבר מטות ל,ב: פ [ב] וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְהוָה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה':

לְאמֹר – אתחנן, מגביל לדרוש נוטריקון לאו אמר בתוך העשה המתחיל בצווי יְהוָה הַדְּבָר וכפי' רש"י ... דבר אחר (ראה נדרים עז, ב – עח, א): **יְהוָה הַדְּבָר** – מעוט הוא; לומר, שהחכם בלשון 'התרה' ובעל בלשון 'הפרה' כלשון הכתוב כאן; (וההגבלה במצוות העשה היא לא תחילתו בין דרך החכם בלשון התרה ובין דרך הבעל בלשון הפרה) ואם חלפו, אין מותר ואין מופר (נדרים עח, א).
ספרי במדבר פיסקא קנג ... ומה ת"ל **אֶל-רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת** מגיד שאין היתר נדרים אלא מפי מומחים. ... ד"א **יְהוָה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'** הבעל מפר ואין חכם מפר. חכם מתיר ואין בעל מתיר ...
פי' רש"י עה"ת ... למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות.

הלימוד הבא הוא בדרך המלבי"ם בהסבירו אותה בתבנית טעמים בפר' אחרי מות בקשר לבגדי כהן גדול משל ציבור... נעניין בתבנית הטעמים של הקרא **יְהוָה הַדְּבָר** – (אתחנן מחצי הפסוק שלפניו) מונח זקא-קטן והוא תיאור, **אֲשֶׁר צִוָּה ה'** – טפחא מרכא סלוק – הוא המצוה. זאת בתבנית טעמים ללימוד לאחריו ואלפניו.

ע"פ הכתוב ב-**ספרי** המצוה **אֲשֶׁר צִוָּה ה'** היא הבעל מפר ואין חכם מפר. חכם מתיר ואין בעל מתיר, וכן הכתוב לפניו ב-**ספרי** היתר נדרים ... **מפי מומחים**. **ספרי** דורש שהכתוב מדבר באב מפר וחכם המתיר נדרים, ועדיין לא שמענו על עצם סיפור מעשה הנדר או השבועה הכתוב אחריו ב-**(במ' מט' ג, א) איש' כן-ידר נדר לה' או-השבוע שבעה וגו'**.
לכאורה סדר הכתוב היה צריך להיות (ל, ב) וידבר ... לאמר (ל, ג, וכו') איש כי-ידר ... ואשה כי-תדר וגו' ואח"כ (ל, ב) זה הדבר אשר צוה ה' וההמשך (ל, ה) ושמע אביה וגו' והניא אביה וגו'

אפשר כי בתבנית הלימוד לאחריו ואלפניו פועלת כאן כך: הלימוד לאחריו לוקח את פסוקי הנדרים והשבועות (ל, ג, ד) ומעבירם אלפניו **אֶל-רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת** שהם ידונו בהיתר נדרים. **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות (א) כפשט שראשי המטות מתירים נדר ושבועה (שהגיעו לכאן מהכתוב אחריו), (ב) מהפך פשטא מוציא מן הפשט ולומד מטעם מקח ב-**אֶל-רְאֵשֵׁי** על רב-מצב (רב משמעויות) של הראשים: (א) ראשי מטות (ב) מנהיגים של קבוצות הקטנות ממטות (ג) חכמים המומחים בהלכה (ד) שלושה הדיוטות. אפשר כי דרישת המומחים מגיעה לכאן עם העברת הנדרים לכאן כי בראש (ל, ג) עומדת מלת **איש'** – בטעם תרסא = תלישא-קטנה, בתפקיד בעל בחינה נעלה (אור החיים פר' אמר) (כעין מחיצה לעצמו) היכול לעקור (לתלוש) נדר מעיקרו מגיד שאין היתר נדרים אלא מפי מומחים
נעניין שוב ב-**ספרי** ... ד"א **יְהוָה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'** הבעל מפר ואין חכם מפר. חכם מתיר ואין בעל מתיר ...
אֲשֶׁר – טפחא בתפקיד שני ורבוי במשמעות במלים **צִוָּה ה'**, כי יש הפרה ויש התרה.
יש צִוָּה – מרכא, מלמד על רבוי הגבלות (א) בצווי לבעל בנוגע לנדרי אשתו שעל-פי טעם סלוק במלת **ה'** בתפקיד הגבלה, מלמד שהבעל יכול רק להפר, (ב) בצווי לחכם בנוגע נדרים שעל-פי טעם סלוק במלת **ה'** בתפקיד הגבלה, מלמד שהחכם יכול רק להתיר.

במדבר מטות לג: איש' כן-ידר נדר לה' או-השבוע שבעה לאסר אסר על-נפשו לא יחל דברו ככל-היצא מפיו ועשה:

איש' - תלישא-קטנה **כן-ידר נדר** – קדמא ואולא **לה'** – רביע

או-השבוע שבעה לאסר אסר על-נפשו - מהפך פשטא מהפך פשטא זקא-קטן

איש' - תלישא-קטנה, בתפקידים הבאים:

- תפקיד – בעל בחינה נעלה, הוא החכם המומחה
- תפקיד – תלישא היינו עקירה
- תפקיד מחיצה – בנדר אדם אוסר חפץ על עצמו, זה נקרא איסור חפצא, בשבועה אדם אוסר את עצמו מלעשות או לא לעשות, זה נקרא איסור גברא
- תפקיד שיעור – א' סוגי נדרים ושבועות, ב' – התרת נדר ביחיד מומחה או בשלושה הדיוטות,
- תפקיד שיעור – אומדנא של מחשבת הנודר או הנשבע בשעת הנדר או השבועה כדי למצוא פתח התרה,
- **רמב"ן** ... וירמוז עוד למדרש רבותינו (נדרים עח, א), כי לראשי המטות יד ושם בנדרים יותר משאר העם, שיחיד מומחה מתיר הנדר. והנה היתר הנדרים לא נתפרש בתורה, אבל הוא הלכה למשה מסיני, תלאו הכתוב בחוט השערה, כמו שאמרו **(חגיגה י, א)**: היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו, וגו' (אפשר כי מאמר חז"ל היתר נדרים פורחין באויר מכיון לטעמי המקרא הפורחים סביב המלים והם מרמזים איך לדרוש הכתוב העוסק בנדר ושבועה ולהסיק את ההיתר).
- **איש' כן-ידר נדר לה'** - המלים עוסקות בקבלת נדר, טעמי הקרא עוסקים בהתרת / עקירת הנדר: **איש'** – הוא החכם המומחה, **בעל בחינה נעלה** לאמוד האם בנסיבות שקדמו (קדמא) ל-**כן-ידר** היה מצב שהנודר לא צפה ולכן אפשר למצוא פתח להתיר / לעקור ה-**נדר** כי הוא (אולא – ילך במתכונת) אחד מארבעה נדרים שאינם נדרים דאמרינן: אמר רבי יודא אמר אמר רב אסי **(בבלי נדרים כא, ב)**: נדרי הבאי, נדרי זירוזין, נדרי שגנות, נדרי אונסין המרומזים ברביע של מלת **לה'**
- **איש'** טעם תלישא ב-**במדבר מטות** לשיעור זמן של לא תאחר, והדרשה נלמדת מ-**דברים כי-תצא**
- ע"פ **רשב"ם** ודומה לו רבי יוסף בכור שור, שיעור זמן לקיום נדר של גבוה לבל יאחר, כי נכתב בסמיכות לסוף פרשת פינחס העוסקת בקרבנות נדרים ונדבות. כעניין שני דברים הללו פירש משה במשנה תורה: **(דב' כי תצא נגנב) ס כן-תדר נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו וגו', "מוצא שפתיך תשמר ועשית" (דב' כג, כג, כד); "כי תדר נדר" וגו' - כענין איש כי ידר נדר, ו"מוצא שפתיך תשמר" - כענין או השבע שבועה וגו'**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשקפה: אֵתָן, סֹלֶק – סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹדֵף פֶּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מֵרָאָה, רבוי; מֵרָאָה – רבוי; מוֹנֵה – רבוי; דֹּרְאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טֶפְאָה = טֶרְאָה – שני משמעות, רבוי; מֵרָאָה טֶפְאָה – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דֹּרְאָה תְּבִיר טֶפְאָה – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טֶפְאָה – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָאָה טֶפְאָה – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק 1 – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זֶרְאָה סֶגֶל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶקֶף-קָטָן – 2; זֶקֶף-גָּדוֹל – 3; רִבִיעַ – 4; ... זֶקֶף-קָטָן ... זֶקֶף-קָטָן בחצי פסוק – הִקְשׁ; תְּשִׁיבָה: קִדְמָה – סדר קדימות; אֹלָא – גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ"ם – יוצא מהענין; קִדְמָה אֹלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תֶּרְסָא – דרוש בפסוק שער, מוֹחֵזָה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוֹחֵזָה; פֶּרַח – דרוש מהפסוק ריעון לנושא אחר בהלכה;

כִּי-יִדְרֶה נְדָר לָהּ – קדמא ואזלא, בתפקיד מוקדם ומלמד כי נדר חל רק על דבר שמותר ע"י ה' ומותפס אך ורק בדבר הנדור כבר מהתורה – קרבן לה'
לָהּ – רביע, להוציא ארבעה נדרים שלא יהיו נדרים **משנה נדרים פ"ג מ"א** ארבעה נדרים התיירו חכמים נדרי זירוזין ונדרי הבאי ונדרי שגגות ונדרי אונסים וגו' (ר"ת ז"ה א"ש)
ארבעה סוגי נדרים חכם מתיר **רבי יוסף בכור שור** ... תדע, דאמרינן: אמר רבי יודא אמר רב אסי (**בבלי נדרים כאב**): אין חכם מתיר אלא כעין ארבעה נדרים הללו: נדרי הבאי, נדרי זירוזין, נדרי שגגות, נדרי אונסין – דהתיירו חכמים (ראה משנה נדרים ג,א). וגו'

אֶל-הַשְּׂבַע שְׂבָעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ – מהפך פשטא מהפך פשטא זקף-קטן, שבועה חלה על דברים ממשיים ולא ממשיים, מעשה והמנעות ממעשה
ספרי ה' (גרסת מלבי"ם) פשטא אסר על עצמו ואינו אסר על אחרים
יוצא מן הפשט **ספרי ה' (גרסת מלבי"ם)** דבר אחר לאסר אסר על נפשו למה נאמר לפי שהוא אומר ככל היוצא מפיו יעשה אין לי אלא שהוציא בפיו קבל עליו בנדר ובשבועה מניין? ת"ל **לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ**
התורה והמצוה: לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ לשון זה מציין אף שקבל השבועה במחשבת הלב בלבד שהגיון הלב הוא ענין נפשי, ... ת"ל לבטא ופי' רב ששת בשבועות (דף כו) אליבא דשמואל דהלכתא כותיה, בשפתיים ולא שגמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת שעורים, גמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת סתם מניין? ת"ל לבטא, וכן מה שכתוב פה קבל עליו וכו' היינו שהוציא פת סתם שאז אזלינן בתר מחשבת הלב שאסר ע"ע פת חטין.
חשב חטין, ואמר שעורים שזה מנוגד למחשבתו, וגם אם אמר פת סתם הולכים אחר מחשבתו ולא אחר מבטא שפתיו, היינו הוציא מפשוטו
אֶל-הַשְּׂבַע שְׂבָעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ – מהפך פשטא מהפך זקף-קטן, פשטא פשטא בלי זקף-קטן ביניהם, בתפקיד של רגילות, כלומר נדר או שבועה בנסיבות שהתכוין אליהם, אבל בנסיבות שלא התכוין להן פותח לו פתח להרטה.

[ג] אִישׁ כִּי-יִדְרֶה נְדָר לָהּ אֶל-הַשְּׂבַע שְׂבָעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל-הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:
ספרי במדבר פיסקא קנג איש, להוציא את הקטן משמע מוציא את הקטן ואת בן שלש עשרה שנה ויום אחד הרי אתה דן נאמר כאן נדר/ונאמר להלן נדר מה נדר האמור להלן נדר ונדבה אף נדר האמור כאן נדר ונדבה. מיכן אמרו בן שלש עשרה שנה ויום אחד דבריו קיימים:

ויקרא בחקתי כזב: דָּבָר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֹא נְדָר בְּעַרְפֹּךָ נִפְשֶׁת ה':
איש – זקף-גדול, שלושה אנשים בנדרים א' גדול ב' הסמוך לאיש, בן 12 – 13, ג' גוי שיודע להפלות:
שישראל שכשיגדל יבוא לכלל **בל-יחל**, הפלאתו תלויה בגדלותו, **שכשאינו בכל יחל אינו בהפלאה**, אבל גוי שאינו ראוי לבוא לכלל **בל-יחל**, אין הפלאתו תלויה בגדלותו.
גדול שאינו יודע להפלות – שאינו יודע לשם מי נדר – אף על פי שבישראל דבריו קיימים, **בגוי** שאינו יודע להפלות, אין נדריו כלום,
שנתמעט מ-איש כִּי יִפְלֹא האמור בפרשת ערכין, שדוק **אנשיקלפדיה תלמודית כרך ה, [גוי] טור שח**
... במה דברים אמורים בערכין, אבל הכל מודים שנודרים ונידרים³⁵⁶, שאם אמר דמי עלי או דמי פלוני עלי, נותן כפי נדרו – כמה שהנידר שוה כעבד הנמכר בשוק³⁵⁷ – ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלים מן הגוים נדבה או נדר לחזק את בדיק הבית, משום לא לכס ולנו³⁵⁸, ומה יעשה בהם, יבדוק את הגוי על דעת מי נדר, אם נדר על דעת ישראל יוציאווהו ב"ד כמה שיראה להם חוץ מבדיק הבית, ואם אמר לשמים נדרתי, יגנוזו³⁵⁹. ויש סוברים שנדרים אינם נגזרים אלא הולכים לבדיק הבית³⁶⁰. ויש מפרשים נודרים ונידרים שאמרו בקדשי מזבח, אבל קדשי בדיק הבית לר' מאיר שסובר **לא לכס ולנו** אינם נודרים³⁶¹.
ויקרא כזב, ... מופלא הסמוך לאיש מחלוקת בגויים האם מעריכים ונערכים והסכמה בנודרים ונידרים ונתמעט שאינו יודע להפלות, ומקבלים מהם רק לבדיק הבית ושלא ניכר ויש הסוברים שבישראל אין נדריו נדרים אלא מדרבנן,
גוי שמעריך – לר' יהודה שהגוים מעריכים – אפילו שהוא מופלא הסמוך לאיש יכול להעריך, **שנתרבה מ-איש כִּי יִפְלֹא**

[ד] וְאִשָּׁה כִּי-תִדְרֶה נְדָר לָהּ וְאֶסְרָהּ אֶסֶר בְּבֵית אֲבִיהָ בְּנִעְרֶיהָ:
ואִשָּׁה – שלש תקופות לנדר ולשבועה: **תורה שלמה [מה] מדרש הגדול [ד] וְאִשָּׁה כִּי-תִדְרֶה נְדָר**, אין לי אלא גדולה, ומנין לרבות את הקטנה שיש בה הפליה, ת"ל **וְאִשָּׁה**, מכאן אמרו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין, **בת שתי עשרה שנה ויום נדריה קיימין ובודקין** כל שתיים עשרה. (הכוונה בתקופת נעוריה והיא בבית אביה)
תורה שלמה רמב"ם ה' נדרים פ"א ה"ו – ז: אבל אם היתה ברשות האב אפילו הגדילה והרי היא נערה אביה מפר כל נדריה וכל שבועות שתשבוע ביום שמעו וכו' ועד מתי אביה מיפר עד שתבגר. בגרה אינו מיפר לה וגו'
רלב"ג (במ' מט' ז), **וְאִשָּׁה כִּי-תִדְרֶה נְדָר לָהּ** להוציא את הקטנה. וכבר ביארנו ענין זה הנדר והאסר בפסוק הקודם. בבית אביה בנעוריה הנה הרצון באמרו **בְּבֵית אֲבִיהָ**, שתהיה ברשות אביה; ... והנה התנה שתהיה **בְּנִעְרֶיהָ**, לפי שאחר עבור נעוריה יצאת מרשות אב, והוא הזמן הנקרא 'בגרות'; והנה למדנו זה מזה המקום. והנה ימי נעוריה הם לפי הוראת הגדר, מהיותה בת שתיים עשרה שנה ויום אחד עד ששה חדשים אחר זה.

ואִשָּׁה – המלה ממעטת קטנה (מדרש הגדול, רלב"ג) מתחת לגיל 11 שנה ויום כי אין נדריה נדרים.
ואִשָּׁה – טעם זקף-גדול בתפקיד שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. שלושה מצבים בענין הפרת נדר אב לבתו קודם לארוסיה ונישואיה: (א) בין 11 שנה ויום אחד ובין 12 שנה נדריה נבדקין שמבינה מעשיה. אם אינה מבינה אין נדריה נדרים. אם מבינה אביה יכול להפר; (ב) מ-12 שנה ויום אין בודקין אותה ונדריה קיימין, אבל אם היא עדיין לא נשואה אביה הוא יכול להפר עד תום זמן נעוריה כאשר היא בת 12.5 שנה. (ג) ומשבגרה אין אביה מפר נדריה.
בְּבֵית אֲבִיהָ – מרכא טפחא, יתור לרבות רשות אביה עליה (היינו שלטון וממשלה), ואפילו אינה בביתו. **אֲבִיהָ** – טפחא, בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **בְּנִעְרֶיהָ** – לרבות שלטון אביה עליה גם בזמן נעוריה. **בְּנִעְרֶיהָ** – סלוק, מגביל רשות אביה עליה רק עד הגיעה ל-12.5 שנה כל עוד לא נתארכה או נשאה.
בסיכום: לאשה יש שלש תקופות לנדר ולשבועה (הפלאה, נעורים, בגרות), לכן יש שתי תקופות לנדר ולשבועה (הפלאה, בגרות)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.2 במדבר מטות ל,ב

במדבר מטות ל,ב:

פ [ב] וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה':

לאמור – אתנח, מגביל לדרוש נוטריקון **לאו אמר** בתוך העשה המתחיל בצווי **זֶה הַדְּבָר** וכפי **רש"י** ... דבר אחר (ראה נדרים עז, ב - עח, א); **זֶה הַדְּבָר** - מעוט הוא; לומר, שהחכם בלשון 'התרה' ובעל בלשון 'הפרה' כלשון הכתוב כאן; (וההגבלה במצוות העשה היא לא תחליפו בין דרך החכם בלשון התרה ובין דרך הבעל בלשון הפרה) **ואם חלפא, אין מותר ואין מופר** (נדרים עח, א).

במדבר מטות לא,ד - ה:

[ד] אֵלֶּף לַמַּטֵּה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחְוּ לְצַבָּא: [ה] וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם-עָשָׂר

אֵלֶּף חֲלוּצֵי צַבָּא:

מתוך שכתוב שלוש פעמים אלף למטה עד לשליחתם לצבא, אולי זה מרמז לדרשה שהיו שלוש קבוצות של שנים עשר אלף.

במדבר מטות לא,ו:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצַבָּא

אֹתָם וְאֵת-פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר הַכֹּהֵן הַגָּדֹל לְצַבָּא וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדָם:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצַבָּא - קדמא מרכא תביר מרכא טפחא אתנח

וַיִּשְׁלַח – קדמא, ע"פ המקובל מתמיד אמורים הנשיאים ללילך בראש חילותיהם אבל כפי **בעל הטורים** - והנשיאים לא שלח עמהם כדי

שלא יתבייש שבט שמעון שנהרג נשיא שבטו, ובמקומם יצאו פקודי החיל, שרי האלפים

אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה – מרכא תביר מרכא טפחא - חלק לקבוצת פרטים קשורים, שלא על כולם חל אותו ענין. מלמד על קבוצת

הלוחמים בפועל, וקבוצת היושבים על הכלים, ולשיטה אחת עוד קבוצת 12 אלף לומדי תורה, ומיעט מן הצבא את נשיאי השבטים

בבלי סוטה מג,א וכן הוא אומר: **(במ' פי' לא,ו)** **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצַבָּא אֹתָם וְאֵת-פִּינְחָס, אֹתָם** - אלו סנהדרין,

פִּינְחָס - זה משוח מלחמה, **וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ** - זה ארון ולוחות שבו, **וְחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה** - אלו השופרות.

אֹתָם - תלישא-גדולה, טעם שעשו לרמז אלפניו ולאחריו. אפשר כי **אלפניו** אל הכתוב **וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצַבָּא** בתפקיד

בעל בחינה נעלה, מרמז על כל אחד מהשנים עשר אלף או שלוש הקבוצות של השניים עשר אלף שהיה צדיק כפי שמתברר מהתנהגותם

במלחמה.

אֹתָם - תלישא-גדולה, **לאחריו** בתפקיד בעל בחינה נעלה אלו סנהדרין, קבוצה מובחרת

וְאֵת-פִּינְחָס – קדמא ואולא במלה אחת מתוך מלים מוקפות, משוח מלחמה,

(א) קדמא ואולא במלה אחת, בתפקיד כעין שוויון וכפי **רש"י** בחומש **אֹתָם וְאֵת-פִּינְחָס** – להודיע כי שקול כנגד כולם (כל הצבא)

(ב) כעין שוויון מול העם, מהמשך הגמרא מתברר כי היו מן העם שבזוהו באמרם ראו בן-פוטיאל זה, שאבי אמו, היינו סבו יתרו פיטם

עגלים לעבודה זרה שהרג נשיא בישראל, עכשיו מודיע הכתוב שחזרו בהם והשלימו עמו והוא נחשב **שוה** עמם.

(ב) בעושה תלוי המעשה, שפינחס החל בנקמה ממדין ובו תלוי המשך

אֹתָם – תלישא-גדולה, קבוצת הנבחרים והם פרט קדמאה העובר דרך הכלל **וְאֵת-פִּינְחָס** קדמא ואולא, לענין הפרט בתראה **לְצַבָּא** וגו'

בן-אלעזר הַכֹּהֵן לְצַבָּא – מהפך פשטא זקף-קטן, לימוד כפשוטו ולימוד היוצא מפשוטו. **רש"י** ומפני שהלך פינחס ולא הלך אלעזר -

שינה מהרגילות **שפת"ח** - לא שלח את אלעזר... שהיה שקול כנגד כולם, אבל עכשיו שפירש שגם פינחס היה שקול כנגד כולם אם

כן למה שלח (כלומר שינה מהמקובל)

וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדָם - מרכא תביר מרכא טפחא סלוק

וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ - זה ארון הברית

וְחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה – מרכא טפחא, יתור לרבות שופרות על חצוצרות

בְּיָדָם – סלוק, ברשותו

הַקֹּדֶשׁ - תביר, רוצה לומר לא ממש בידו אלא ברשותו, כי ארון הברית נישא בד"כ על כתפי לויים בני קהת, הציץ שהעבירו על פניו את

בנות מדין, לא דווקא בידו אלא קשור במצחו, והמיעוט נמשך אל חצוצרות התרועה שבד"כ אין אדם אחד יכול לתקוע בשתי חצוצרות או

חצוצרה ושופר בעת ובעונה אחת, אלא כלי אחד לכהן אחד.

וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה - מרכא תביר מרכא טפחא, חלק לקבוצת פרטים שלא כולם צריכים להיות בעת ובעונה אחת. כמו-כן

וְחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה - מרכא טפחא, יתור לרבות המאופיין ע"י **בְּיָדָם** – סלוק, ברשותו.

אפשר כי מספר לנו שכלים שונים עמדו לרשותו של פינחס להנהגת המלחמה במדין אפשר שבשלבים שונים כולם שימשו ובשלבים

אחרים לא כולם שימשו בעת ובעונה אחת. בשעת הקרב ארון הברית יצא בראשם, החצוצרות והשופרות תקעו, הציץ היה בראש פינחס כי

כך הרג את מלכי מדין ובלעם שבכשפים פרחו באויר. אחרי הקרב החצוצרות והשופרות לא שימשו, אבל הציץ היה בראש פינחס לבדוק

נשות מדין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תפצית ההשערות; אתחן. סלוק – סוף-סוק (ניקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מתוך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרנא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוחצת; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחצת; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

במדבר מטות לא,ג:

וַיִּצְאֵנוּ מִשֵּׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשֵׂי־הָעֵדָה לִקְרֹאתָם

אֶל-מַחֲזִיץ לְמַחְנֵה:

במדבר מטות לא,ג:

וַיִּצְאֵנוּ - קדמא ואולא במלה אחת,....

- (א) **תורה שלמה 20** להודיע ענותנותו ושבתו של משה שהיו כולם תלמידי תלמידיו ואפילו הכי הלך לקראתם, (במדבר רבה פכ"ב-ד), כעין שוויון ביניהם
- (ב) **תורה שלמה 20** מלמד שמכבדים לעושה מצוה (מדרש)
- (ג) ע"פ **פרש"י** עה"ת יצא למנוע ביזת ישראל מהשלל כי צריך הפרשה והכשרה. כי חלק מהשלל הוא חרם לה' שהפרשתו תלויה במשה ואלעזר הכהן ובנשיאיו, וחלקה שנשאר בידי העם צריך הכשרה.
- א' מבטא שוויון ב' וג' מבטאים בעושה תלוי המעשה

במדבר מטות לא,טז:

תָּן הִנֵּה הִיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבְרֵם לְמַסֵּר-מַעַל בְּה' עַל-דְּבַר-פְּעֹר

וְנָתַי הַמִּגְפָּה בַּעֲרַת ה':

תָּן הִנֵּה הִיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל - מונח אזולא-גרש קדמא מהפך פשטא, טעם מונח מרמז על כעין סדרות אחדות של אזולא-גרש קדמא ומה שאחריהם. אזולא-גרש קדמא אזולא-גרש קדמא מהפך פשטא מרמז על דבר שהתחיל הושעה ואמור להתחדש. ההסבר הוא כי נשות מדין גרמו למעל לבני ישראל כפי **רש"י** - תָּן הִנֵּה - מגיד שהיו מכירים אותן, זו היא שנכשל פלוני בה. אז נקמת ה' הייתה צריכה להיות בנשים וגם בגברים שהנשים עשו מעשיהן בשליחות הגברים שנכנסו לריב עם ישראל לא בגלל עצמם אלא בגלל מואב. נקמה מהגברים בוצעה, הנקמה מהנשים בינתיים ממתנה להמשכתה בפועל היינו לביצועה בעתיד.

בגלל המונח אפשר שיש כאן עוד פעולה של אזולא-גרש או של כל התבנית. כגון ע"פ ספרי נקמה בנשי ובבנות מדין.

ספרי מג (פסוקים יד טו טז) ... בלעם אמר ... העמידו להם נשיכם ובנותיכם בזמה והם יהיו שטופים בזמה ואלהיהם (שולט או ילחם) בהם ... שנאמר ויהפך להם לאויב, ולא עוד אלא שעושיין את הרחמן אכזרי שנאמר היה ה' כאויב בלע ישראל.

התורה והמצוה (מלבי"ם) ... פקודי החיל דנו שדינו (טט - שדין המלחמה הזאת) כמו ביתר מלחמות שאינו מז' עממין שכתוב רק הנשים והטף וגו' תבוז לך, ועל זה אומר שפינחס אמר כשם שהפקדתנו כן עשינו. רק משה אמר שזה אינו דומה ליתר מלחמות, שהם גרמו עקף המלחמה וזה היה בעצת בלעם ואם כך לא היה ראוי להחיותם.
טט - תָּן הִנֵּה מונח אזולא-גרש ע"פ התורה והמצוה, מלחמה זאת יצאה מן הכלל של יתר מלחמות שלא בבני שבעה עממין, כי במלחמות אחרות הורגים הגברים ובוזזים הנשים והטף ובמלחמה זאת היות שהן גרמו עיקר המלחמה ראוי להורגם.

במדבר מטות לא,כב:

אֵךְ אֶת-הַזֶּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבְּרָזָל אֶת-הַבַּדִּיל וְאֶת-הָעֹפְרַת:

במדבר מטות לא,כג:

כָּל-דְּבַר אֲשֶׁר-יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֵךְ בְּמִי נִדְּהָ יִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם:

אֲשֶׁר-יָבֵא בְּאֵשׁ - מונח רביעי יורה בקצרה אל כלים ממתכות ותערובות שלהן כגון אלו שהוזכרו בפסוק שלפניו שבו נמנים ששה מיני מתכות.

כָּל-דְּבַר אֲשֶׁר-יָבֵא בְּאֵשׁ - גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו יצא כאן בא ללמד שהכשרת כלים היא כדרך שימושם **אֲשֶׁר-יָבֵא בְּאֵשׁ רש"י** - לבשל בו כלום. כדרך תשמישו הגעלתו, שתשמישו על ידי חמין יגעילנו בחמין, ומי שתשמישו על ידי צלי, כגון השפוד והאסכלה ילבנו באור

וְטָהַר אֵךְ - זקף-קטן זקף-גדול, ג' המלים המוטעמות בז"ק ז"ג עולה 220 + 21 = ר"כ אהי"ה = 241 = אמ"ר, רמ"א

ג' זקף-קטן זקף-גדול שווה תקע"ו = 576

ההפרש בין ג' המלים ובין ג' זקף-קטן זקף-גדול היא 576 - 241 = 335 = של"ה = הש"ל, כאילו אמר הש"ל קליפת עובדי עבודה זרה (ע"ז) שנתנו בכליהם

נמצא באוצר ג' הרב יוסף רפאל פאלוך ז"ל

* ג' 241 אמ"ר רמ"א רא"ם (ר"ת רפאל אוריאל מכאל), אותיות קודם לאותיות שמחה = רלזד = ד"ל ז"ר

* ג' ההפרש = 335 = של"ה, בע"ל כרח"ה, פריד"ה לא"ה, ה"ר סינ"י, להק"ר, רו"ח נמוכ"ה, ע"ל פנ"י המי"ם, ס"ת מת"ן בסת"ר יכפ"ה א"ף, סער"ה - שם קליפה מסוימת, רח"ל אמנ"ו, בשנת של"ה גילה האר"י ז"ל הסודות.

* דרך הסבר אפשרית ע"פ **ספר התניא סוף פ"ו** ... המדרגה התחתונה היא שלש קליפות הטמאות ורעות לגמרי ואין בהן טוב כלל ונקראו במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול וגו' (השלישית אש מתלקחת בתוך הברד) ומהן נשפעות ונמשכות נשמות כל אומות עובדי גילולים וקיום גופם ונפשות כל בעלי חיים הטמאים ואסורים באכילה וקיום גופם וקיום כל מאכלות אסורות מהצומח כמו ערלה וכלאי הכרם כו' וכ"ש בע"ח שער מ"ט פ"ו וכן קיום וחיות כל המעשה דבור ומחשבה של כל שס"ה לא תעשה וענפיהן כמ"ש שם סוף פ"ה.

* הסבר אפשרי

* הש"ל בע"ל כרח"ה רו"ח נמוכ"ה שהיא המדרגה התחתונה של שלש הקליפות הטמאות וביניהם הקליפה רוח סער"ה, בהסרתה מהכלים של כל אומות עובדי גילולים מנתקים קיום וחיות מחשבה דבור ומעשה אומות עובדי גילולים וכל המאכלות האסורות וכל מעשה דבור ומחשבה של שס"ה לא תעשה.

* כך יהיה ד"ל ז"ר ומבוא לשמחה של גלוי רוח א-לקים מרחפת ע"ל פנ"י המי"ם ומלאכיו רא"ם (ר"ת רפאל אוריאל מכאל)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשערות: אתחן = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא ממשט – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסק – הקיש; השלישית: קדמא – סדר קדומות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק ריבון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר מטות ל,ב

במדבר מטות לו: נערה המאורסה

ואם-הניא אביה אתה בנים שמעו

כל-נדריה ואסרה אשר-אסרה על-נפשה לא יקום ה' יסלח-לה פי-הניא אביה אתה:

אתה בנים שמעו – להביא מעניין שמיעה לעניין יום, כאן מגביל השמיעה וההפרה עד לשקיעה של יום השמיעה

ואם-הניא אביה אתה בנים שמעו קדמא מונח זרקא מונח סגול – מרבה שמיעה / שמועה על יום כגון שמע חלק נדר ביום ששמע שהוא

לאו דווקא יום הנדר

הפרה של מה ששמע או חלק של מה ששמע – לר' ישמעאל (רי"ש) אינו הפרה

הקים חלק ממה ששמע או כל ששמע הקים הכל

לרבי כרי"ש ההרחבה של מושג "שמעו" גם לחלק מהנדר גורמת שהפרת חלק לא הפר כלום כלומר הרבוי גרם למיעוט בתוצאה

- אין הפרה יש הקמה

ענין יום השמיעה המאוחר גורם אולי לשמיעה חלקית ואולי הוא משני כאן

כמו כן בנערה המאורסת יום שמיעה מאוחר אולי גורם לפחות תיאום בין אב לארוס להפרה או הקמה

לר"ע - הפר חלק הפר הכל, הקים חלק הקים הכל

הניא... בנים שמעו אם הרבוי מופר (אפילו השמיעה החלקית ביום שתהיה) הכל מופר

שזה מתאים להתרה ע"י חכם ולא להפרה ע"י אב ארוס ובעל

לחכמים - מה שהפר הופר

הניא אביה אתה בנים שמעו - הפר מה ששמע או חלקו ביום ששמע

ואם בארוסה צריכים האב והארוס להיות מתואמים להפרה

רש"י (קדם) אביה ומנע = הפר = הסיר הנדר ממנה ,

ה' יסלח לה - ...באשה שנדרה בניזר ושמע בעלה (בפסוק אביה) והפר לה (אביה ואם-הניא – קדמא, קדם והפר) והיא לא ידעה

ועוברת...זו היא שצריכה סליחה ואע"פ שהוא מופר...וק"ו לשאינן מופרים

שפת"ח - צריך להפר ולומר לה מופר לך ומניעה בעלמא אינו מופר -

טט שמיעה של אמירה בו ביום , הפרה באמירה בו ביום.

במדבר מטות לח: נערה המאורסה

ושמע אישה בנים שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר-אסרה על-נפשה יקמו:

ושמע אישה בנים שמעו – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא אבל חלוקים בהלכותיהם לגבי הנושא.

ושמע – מרכא אישה – תביר בנים שמעו – מרכא טפחא

היות והתביר בא אחרי מרכא זה דומה לתבנית מרכא תביר טפחא אלא שכאן מקדים מרכא לטפחא כי יוצר קבוצת בנים שמעו

לכן התביר מחלק את \ ושמע \ בנים שמעו כפי פירוש הרמב"ם

(א) בו ביום שהאב שמע הארוס שמע ואז הפרותיהם הפרות או קיום ע"י אחד מהם קיום לכל ואפילו אין זה יום נדרה

(ב) לא ידע שיש להם להפר או לא ידעו שנדר זה צריך הפרה ולאחר זמן ידע (ראהדרשה ב-ל,ג), הרי שעת ידיעתו כאילו היא שעת

שמעותו ויפר כל היום או יקים

(ג) לדעת ר"ע (אור החיים פירש זאת באב, אך אפשר שזה גם בבעל וארוס) אם שמע אפילו חלק מנדרה הגם שלא שמע כל נדרה והחריש

לאותו חלק, בזה קמו כל נדריה אפילו חלק שלא שמע

(ד) אב וארוס שלא שומעין אינם מפירין. אבל הבעל מפר נדרים שלא שמעם, הראוי לשמוע אין השמועה מעכבת בו.

במדבר מטות ליג: נדר אשה נשואה

ואם-הפר יפר אתם ו אישה בנים שמעו כל-מוצא שפתיה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרים וְה' יסלח-לה:

• טט - שתי גרסאות תבנית טעמים האם כאן יפר אתם ו – קדמא מרכא (כמו ע"פ כתר, מגנס, קורן, מאור, פנינים, ועוד) ואז זה נדר

המרכב ממרכיבים אחדים והדיון הוא האם מספיק להפר פרט אחד וכך כל הנדר יופר או האם יש להפר כל פרט בנפרד באותו אופן

של הפרת הפרט שהופר ראשון.

• או האם הגרסא היא יפר אתם ו – קדמא מונח (אשכול ועוד) ואז למרות שיש בנדר ממרכיבים אחדים זה נדר אחד ללא חלוקה ואז הפר

מקצתו הפר כולו או מה שהפר הפר והשאר לא הופר.

(ג) ואם-הפר יפר – תלישא-קטנה, בתפקיד אומדנא מה מהוה ענוי בנדר ומה לא מהוה ענוי, יפר – קדמא אתם ו – מרכא פסק או

מונח פסק אישה בנים שמעו – זרקא מונח סגול

אור החיים ע"פ בבלי נדרים פ"א דף פז רבוי כל מוצא שפתיה

אמר רב יהודה נדרה מב' ככרות בא' מתענה ובאחד אין מתענה (נדר מככר מסוים מהוה ענוי נדר מככר אחר לא מהוה ענוי), מתוך שהוא

מפר למתענה מפר גם לשאינה מתענה ... דבר שיש בו הפרה כשהוא מפר מפר את כולם יחד.

ולסברת רב אפי שחלק שם ואמר מפר למתענה ואינו מפר לשאינו מתענה.

טט - ואם-הפר – תלישא-קטנה, בתפקיד אומדנא מה מהוה ענוי בנדר ומה לא מהוה ענוי,

יפר אתם ו אישה בנים שמעו – קדמא מרכא פסק זרקא מונח סגול, תבנית המרמזת על לכתחילה ובפועל.

קריאה ללא טעם פסק, מתאימה לשיטת רב יהודה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשקפה: אֲתָם, סְלוּק – סוף-פסוק (נקראים קסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מוֹנֵה פֶשֶׁט – מוציא מפשט; מֵרָא – רבוי; דְרָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט; לֹא מִשׁ; טַפְאָא – טרָאָא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָא טַפְאָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבית, מכל מקום; דְרָא תְּבִיר טַפְאָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מֵרָא תְּבִיר טַפְאָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָא טַפְאָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקָּף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זֶרְקָא סְגוּלָּא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשֶׁטָא – פשוט, 1; זֶרְקָא קֶטְנָא – 2; זֶרְקָא גְדוּלָּא – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זֶרְקָא קֶטְנָא ... זֶרְקָא קֶטְנָא בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קֶטְנָא – סדר קדימות; אֵלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרֵשׁ־יָא – יוצא מהענין; קֶטְנָא וְאֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטְנָא = תֵּרָאָא –
דרוש בפסוק שנוי, מחיצה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָּא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שנוי, מחיצה; פֶּסֶק – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

יְפָר אֲתָם | אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ – קדמא מרכא פסק זרקא מונח סגול, תבנית המרמזת על לכתחילה ובפועל.
קריאה ללא טעם פסק, לכתחילה מפר את חלק הנדר שבו יש ענוי ובפועל זה מפר את החלק שאינו ענוי.

קריאה עם טעם פסק, מתאימה למשנה הבאה
יְפָר אֲתָם | אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ – קדמא מרכא פסק זרקא מונח סגול, תבנית המרמזת על לכתחילה ובפועל.
[בבלי נדרים פז, ב] מתני'. יודע אני שיש נדרים אבל אני יודע שיש מפירין – יפר; יודע אני שיש מפירין אבל אני יודע שזה נדר
- ר' מאיר אומר: לא יפר, וחכמים אומרים: יפר.
רש"י מתני' יודע אני שיש נדרים - שאדם יכול לנדור.
אבל אני יודע שיש מפירין - ששום אדם בעולם יכול להפר נדר ואחר כך נודע לו שהפרה מועלת.
יפר לה - לאחר זמן כשנודע שיכול להפר דכיון דלא היה יודע שיכול להפר מעיקרא לא היה ביום שמעו אלא השתא
באותו יום שנודע לו שיכול להפר לה.
יודע אני שיש מפירין - שהפרה מועלת לנדר אבל אני יודע אם נדר זה נדר גמור הוא ונמנע ולא הפר בו ביום.
ר"מ אומר לא יפר - לאחר זמן כשנודע לו שנדר הוא וצריך הפרה דהואיל והוא ידע בטיב הפרה ולא הפר פושע הוא מ"מ אי
נדר הוא שפיר עביד דמפר אי לאו נדר הוא מאי איכפת ליה מאי דהפר ואיכא מקצת שמיעה ככל שמיעה.
וחכמים אומרים יפר - הואיל ולא הוברר הדבר ואף על גב דאיכא מקצת שמיעה אינה ככל שמיעה, חכמים דמתניתין היינו רבי
יהודה.

יְפָר אֲתָם | אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ – קדמא מרכא פסק זרקא מונח סגול, תבנית המרמזת על לכתחילה ובפועל. קריאה עם טעם פסק,
לכתחילה לא ידע ביום שומעו שיש מפירין או ידע שיש מפירין אבל לא ידע שזה נדר ולכן לא הפר בו ביום, ובפועל אחר זמן (כעין
פסק זמן) נודע לו שיש מפירין או שזה נדר, לכן יום שנודע לו נחשב כיום שמעו והפר יפר, ולשיטת רב יהודה מפר נדר העינוי
ההשאר מופר, לשיטת רב אסי מפר רק את חלק העינוי.

ולסברת רב אסי שחלק שם ואמר מפר למתענה ואינו מפר לשאינו מתענה.
ואם-הִפֵּר - תלישא-קטנה, בתפקיד אומדנא מה מהוה ענוי בנדר ומה לא מהוה ענוי,
יְפָר - קדמא, קודם מפר את חלק הנדר שבו יש ענוי **אֲתָם |** – אם הגרסה היא מונח פסק אינו מפר את החלק שאינו ענוי
● טט - המשך ההסבר מבוסס על הגירסא קדמא **מֵרָא זֶרְקָא מוֹנָה סְגוּלָּא**
● טט – נקדים ונסביר כי:
● הקרא **ואם-הִפֵּר** בטעם תלישא-קטנה המרמזת על פרט מקדים ושהפרט הזה אינו מיוחד ודומה לשאר הפרטים.
● הקרא **אִישׁוֹה** - זרקא מוסיף על **בְּיוֹם שְׁמַעוֹ** משהו מעניין **שְׁמַעוֹ**. אפשר שבמהות התוספת הזאת ואיך היא משפיעה על הפרת נדר
חולקים רב יהודה ורב אסי.

תבנית הטעמים מרמזת על כעין פרט וכלל הצריך לפרט והפרט שהוא צריך, ותבנית זאת היא לרב יהודה ולרב אסי.
הסבר שיטת רב יהודה בתמציתיות ואח"כ מפורט
הסבר בתמציתיות
* הנדר מרכב מחלקים, **ואם-הִפֵּר** (תלישא-קטנה) פרט ראשון, שאינו מיוחד ודומה לשאר הפרטים. היינו הפר דבר אחד ממרכיבי
הנדר, הכלל אומר **יְפָר** (קדמא) **אֲתָם |** (מרכא פסק) שאר הפרטים. ההפרה הכללית היא תוצאה של פעולת ההיקש שאליה מרמז הפסק.
הסבר מפורט
* הנדר מרכב מחלקים, **ואם-הִפֵּר** (תלישא-קטנה) פרט ראשון היינו הפר דבר אחד ממרכיבי הנדר הדומה לאחרים, **אִישׁוֹה בְּיוֹם**
שְׁמַעוֹ. הכלל המרמז בקדמא אומר **יְפָר** נדר הענוי וזה יגרור **אֲתָם |** – מרכא – מאריך להקיש שאר הפרטים להיות מופרים בהיקש מ-
יְפָר ... אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ (זרקא מונח סגול) התוספת על **שְׁמַעוֹ** מעניין **שְׁמַעוֹ** היא שבין אם שמע ובין אם לא שמע **אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ**
פרטי נדר אחרים נוסף על הפרט שהפר, היות והפר אחד הוקשו **אֲתָם |** (מרכא פסק) האחרים אל שמיעת **אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ** הפרט ש-
הִפֵּר וכל הנדר **יְפָר**.
או
אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ – זרקא מונח סגול, מוסיף מהענין על הענין, היות וביום שומעו המקורי לא ידע שיש מפירין או לא ידע שזה נדר, יום
שנודע לו נחשב ליום שומעו (התורה הוסיפה לו יום שומעו לפי ידיעתו) ויכול להפר.

הסבר סברת רב אסי בתמציתיות ואח"כ מפורט
הסבר בתמציתיות
* הנדר מרכב מחלקים, **ואם-הִפֵּר** (תלישא-קטנה) פרט ראשון שאינו מיוחד ודומה לאחרים, היינו הפר דבר אחד ממרכיבי הנדר, הכלל
אומר **יְפָר** (קדמא) **אֲתָם |** (מרכא פסק) שאר הפרטים באותו אופן שהפר הדבר הראשון. הכלל כאן אינו הפרה הכללית כמו של רב יהודה
אלא הוא הנחיה כיצד יפר כל פרט ממרכיבי נדר. ההנחיה היא תוצאה של פעולת ההיקש שאליה מרמז הפסק.
הסבר מפורט
* הנדר מרכב מחלקים, **ואם-הִפֵּר** (תלישא-קטנה) פרט ראשון שאינו מיוחד ודומה לאחרים, היינו הפר דבר אחד ממרכיבי הנדר, **אִישׁוֹה**
בְּיוֹם שְׁמַעוֹ, הכלל אומר **יְפָר** (קדמא) **אֲתָם |** (מרכא פסק) שאר הפרטים באותו אופן שהפר הראשון.
* הכלל כאן אינו הפרה הכללית כמו של רב יהודה אלא הוא הנחיה כיצד יפר כל פרט ממרכיבי נדר. ההנחיה היא תוצאה של פעולת
ההיקש שאליה מרמז הפסק.
* מה הפרט שהופר היה ע"י **אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ** (זרקא מונח סגול), היינו שמע הפרט והפר לה אותו כך **בהיקש** על **אִישׁוֹה בְּיוֹם שְׁמַעוֹ**
להוסיף ולשמוע לכל **אֲתָם |** (מרכא פסק) פרטים אחרים מהנדר כדי שאם ירצה יוכל להפר על כל שמיעת פרט את הפרט **אִישׁוֹה בְּיוֹם**
שְׁמַעוֹ (זרקא מונח סגול) כי כאמור אין כאן פרט מיוחד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 תמצית ההשקפה: אתחן, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מראק = מאריך, רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאק = טרף – שני משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זראק סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 במדבר מטות לב, (התשע"ד)

במדבר מטות לג:

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור על נפשו לא יחל דברו ככל-היצא מפיו יעשה:

בבלי נדרים יגא, ... אמר קרא: (במ' מט' ג, ה) כי ידר כי ידור, עד שידור בדבר הנדור (יתפס נדר בדבר שהיה מותר לישראל וע"י נדר או הקדשה נאסר), לאפוקי בכור דבר האסור הוא (למאן דאמר שאי אפשר להתפס משהו שהיה אסור כמו בכור בהמה טהורה כי הוא קדוש בקדושה ממעי אמו); ומאן דאסר (אומר שאפשר להתפס בדוגמת בכור)? אמר קרא: (במ' מט' ג, ה) כי ידר נדר לה', לרבות דבר האסור (רש"י): להתפס נדר על בכור הקדוש ממעי אמו כי מתפסו לגבוהה אע"פ שהוא כבר אסור בלא נדר כגון בכור). ומאן דשרי (רק בחולין), לה' מאי עביד ליה? מיבעי ליה (צריך מלת לה') למתפס בחטאת ואשם. ומה ראתי לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור? מרבה אני חטאת ואשם – שהוא מתפס בנדר, ומוציא אני את הבכור – שהוא קדוש ממעי אמו (רש"י): שהם (החטאת והאשם) מתפסים מפני שהוא מתפס בנדר אע"ג דעל חטא באין ולא משום נדר (בהתנדבות) אפ"ה איהו מתפס שאומר הרי זו חטאתי ולאשמי (אז הם מהווים דבר להתפס בהם נדר של חולין אחרים) אבל בכור אינו מתפס כלל). ומאן דאסר (שאמר שאפשר להתפס נדר בדוגמת בכור והמותפס אסור)? בכור נמי מתפסו בנדר הוא (גם בכור צריך התפסה – בהקדשה בפה); דתניא, משום רבי אמרו: מנין לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו? שנאמר: (דב' דאה טו, ט) כל-הבכור ... הנזכר תקדישו. ומאן דשרי (שאי אפשר להתפס בדוגמת בכור והמותפס מותר)? כי לא מקדיש ליה מי לא מקדישו? (רש"י) אם לא מקדישו מי לא מקדישו בלאו הכי משום הכי לא חשיב כלל כי מתפס ליה בנדר אבל חטאת ואשם לא מקדישי לעולם אי לא מקדיש להו. (הבכור קדוש בלי הקדשה בפה ולכן אם יתפס בו חולין בנדר, הנדר לא תופס אבל חטאת ואשם בלי הקדשה בפה לא קדשו) (דב' דאה טו, ט) כל-הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הנזכר תקדיש לה' אלהיך לא תעבד בבקר שוהך ולא תגז בקור צאנך:

או-השבע שבועה – מהפך פשטא לאסור על נפשו – מהפך פשטא מקף זקף-קטן

צריך עיון האם חמש הדרשות של ספרי במדבר פרשת מטות פיסקא קנג הן מתבנית הטעמים הזאת או לא?
 ספרי במדבר פרשת מטות פיסקא קנג

... (במ' מט' ג, ה) כי ידר נדר לה', את שהסמין נדרו לדבר שאיפשר לו (חפץ המותר) הרי זה נדר ואם לאו אינו נדר.

פירוש שאם אמר קונם זה כבשר חזיר לא תופס, וזה נלמד מלת לה', מקשה הספרי אולי דווקא באופן שנודר ממש לה' (קרוב) ולא שאוסר חפץ לעצמו ו/או לאחרים

אתה אומר את שהסמין את נדרו לדבר שאיפשר לו הרי זה נדר ואם לאו אינו נדר או אינו אלא עד שיזכיר לשם

מקשה הספרי אולי דווקא באופן שנודר ממש לה' (קרוב) ולא שאוסר חפץ לעצמו ו/או לאחרים

(א – חלות הנדר על דבר שאפשר שיתפס) ת"ל (במ' מט' ג, ה) לאסור על נפשו מכל מקום הא אין עליך לומר כלשון אחרון (מלת לה' ממש)

אלא כלשון ראשון את שהסמין את נדרו לדבר שאיפשר לו הרי זה נדר ואם לאו אינו נדר.

לאסור על נפשו – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות

(א) הכתוב עוסק בשבועה או-השבע שבועה לאסור לאסור לאסור

(ב) הדרש מהפך מהפשט ומלמד שהמשך לאסור אסור חל גם על נדר ואז ממשיך ומלמד שהאיסור יחול רק בדבר המותר לישראל

ואינו צריך להיות דווקא לה' בלבד (קרוב)

הספרי מברר על האם גם בשבועות רק בדבר שאפשר לו שיתפס

או כשם שבנדרים את שהסמין נדרו לדבר שאיפשר לו הרי זה נדר ואם לאו אינו נדר כך אף בשבועות?

תשובת הספרי

(ב – שבועה שונה מנדר) ת"ל (במ' מט' ג, ה) לאסור אסור מכל מקום (שבועה חלה גם בדבר האסור) מה הפרש בין נדרים לשבועות בנדרים

בנדר בחיי המלך בשבועות כנשבע במלך עצמו אעפ"י שאין ראייה לדבר זכר לדבר (מלכים ב' ד, ז) סי-ה' וחי-נפשך אם-אע"פ (טט גם

מלכים ב' ד, ז) (מלכים ב' ג, ו) ( )

למדנו בדרשה (א) ש- לאסור אסור משמעו שהנדר חל רק באפשר

אבל או-השבע – מקף כרב-מצב שבועה חלה (א) על מותר (ב) על אסור

(ג – להפר שלו מראש ולא של אשתו מראש) (במ' מט' ג, ה) לאסור אסור על נפשו, על נפשו הוא אוסר ואינו אוסר על אחרים (בין בנדר בין

בשבועה) שהיה כדין ומה אם במקום שאין מפר נדרי עצמו משנודר (אחרי שנדר) הרי הוא מפר נדרי עצמו עד שלא ידור (תו"ש: מוסר

מודעה בערב ראש השנה שמה שידור במשך השנה לא יחול) מקום שמפר נדרי אשתו משנדרה (אחרי שנדרה) אינו דין שיפר נדרי אשתו עד

שלא תדור (שימסור מודעה בערב ראש השנה שמה שתידור אשתו / בתו במשך השנה לא יחול) ת"ל (במ' מט' ג, ה) לאסור אסור על נפשו על

נפשו הוא אוסר ואינו אוסר על אחרים.

(א) הפשט אוסר בנדר על-נפשו ומפר מראש נדרי עצמו, אז היינו אומרים בקל וחומר שבהמשך ילמד שמפר נדר אשתו כאשר שמע

אותו, יוכל גם להפר נדר אשתו מראש

(ב) באה דרשה מהכתוב לאסור אסור על נפשו – מהפך מהפשט של קל וחומר ואינו מפר מראש נדרי אשתו

היות ויש דרשה אחרת מטעם המקף של על-נפשו, אז צריך לחפש מקור אחר לדחיית הקל וחומר או לומר כי על-נפשו – זקף-קטן

ילמד על שתי דרשות מהמקף. צ"ע.

(ד – מועיל מחשבה בתנאי שלא סותר מאמר הפה) ד"א (במ' מט' ג, ה) לאסור אסור על נפשו למה נאמר לפי שהוא אומר ככל-היצא מפיו

יעשה אין לי אלא שהוציא בפיו קיבל עליו בנדר ובשבועה (במהשבה?) מנין ת"ל לאסור אסור על נפשו. (דיון מורחב בסוגיה זאת

נעשה במקום אחר)

(ה – לא להתיר האסור) יכול אפילו נשבע לאכול נבלות וטרפות ושקצים ורמשים קורא אני עליו ככל-היצא מפיו יעשה? ת"ל לאסור

אסור על נפשו לאסור את המותר ולא להתיר את האסור: וזה מקור לפירוש רש"י בפסוק זה.

ההבדל בין דרשה (א) לדרשה (ה) הוא שבדרשה (א) מלמד על דוגמת מה מתפס את הנדר וזה צריך להיות מותר לישראל.

בדרשה (ה) מלמד על המותפס שגם הוא צריך להיות מותר לישראל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 תמצית ההשקפה: אֵשׁ = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מִדְּבַר פֶּשַׁט – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך; רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְּחָא = טרָאָה – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְּחָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָה תְּבִיר טַפְּחָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְּחָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְּחָא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְּף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סִפְּקָא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; דְּרָאָה סִפְּקָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשַׁט – פשוט, 1; זְקָה-קָטָן – 2; זְקָה-גָּדוֹל – 3;
 רְבִיעַ – 4; ... זְקָה-קָטָן ... זְקָה-קָטָן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ"א – יוצא מהענין; קִדְמָא אֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קָטָנָה = תְּרַסָּא –
 דרוש בפסוק שער, מְחִיצָה; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מְחִיצָה; פֶּרַח – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

במדבר מטות ל,ג: הצעת תבנית מידע אשר באופן סדרתי מלמדת על הגבלת חלות נדר ושבועה, על התרת נדר, הגבלות שמחייב נדר
אֵישׁ כִּי-יָדַר יָדַר לָהּ אֶל-הַשֶּׁבַע שֶׁבָּעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכָל-הֵיבָא מִפְּיוֹ יַעֲשֶׂה:
אֵישׁ - תלישא-קטנה **כִּי-יָדַר יָדַר** – קדמא ואזלא **לָהּ** - רביע **אֶל-הַשֶּׁבַע שֶׁבָּעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ** - מהפך פשטא מהפך
 פשטא זקף-קטן וגו'. תבנית הפסוק כעין פרט קדמא כלל ופרט וכלל בתראה

אֵישׁ - תלישא-קטנה, מחיצה - איסור חפצא או גברא, שיעור - אומדנא ע"י חכם לעקירת נדר או שבועה.
כִּי-יָדַר – מקף כרב-מצב (א) נדר שאי אפשר כי מותפס באסור מהתורה (ב) נדר שאי אפשר כי אינו על חולין אלא על קדוש (מחלוקת
 בבלי נדרים יגא, כגון בכור) (ג) נדר שאפשר כי מותפס במותר מן התורה

נמשך במצב (ג) **נדר** שאפשר
כִּי-יָדַר יָדַר לָהּ – קדמא ואזלא, בתפקיד מוקדם ומלמד כי נדר חל רק על דבר שמותר ע"י ה' ומותפס אך ורק בדבר הנדור כבר
 מהתורה - קרבן לה'

יָדַר יָדַר – כפל המלים בנדר יובן הייטב ע"פ פ' רשי" (ג) **יָדַר** – האומר: 'הרי עלי קונם שלא אוכל', או 'שלא אעשה דבר פלוני'. יכול
 אפילו נשבע שיאכל נבלות, אני קורא עליו **כְּכָל-הֵיבָא מִפְּיוֹ יַעֲשֶׂה?** תלמוד לומר: **לְאֶסֶר אֶסֶר - לאסור** את המותר (ט – ט) א מלה
 אחת עבור ההתפסה בנדר של המותר) ולא להתיר את האסור (ראה ספ"ב כנג) (ט – א מלה אחת עבור ההתפסה בנדר של המותר). **לֹא יִחַל**
דְּבָרוֹ - כמו 'לא יחלל דברו', לא יעשה דברו חולין (ראה שם).

לָהּ - בתוך הנדרים שהתפס בדבר במותר יש קבוצת נדרים שלא חלים:
 טעם מלת **לָהּ** - רביע, מלמד להוציא ארבעה נדרים שלא יהיו נדרים **משנה נדרים פ"ג מ"א** ארבעה נדרים התירו חכמים נדרי זירוזין
 ונדרי הבאי ונדרי שגגות ונדרי אונסים וגו' (ר"ת ז"ה א"ש)
 ארבעה סוגי נדרים חכם מתיר **רבי יוסף בכור שור** ... תדע, דאמרינן: אמר רבי יודא אמר רב אסי (**בבלי נדרים כב,א**): אין חכם מתיר
 אלא כעין ארבעה נדרים הללו: נדרי הבאי, נדרי זירוזין, נדרי שגגות, נדרי אונסין - דהתירו חכמים (ראה משנה נדרים ג,א). וגו'

המלה **לָהּ** מפסיקה בין נדר שהוא רק באפשר ובין שבועה שהיא באפשר ובאי אפשר
 על רב-מצב של השבועה מעיד טעם מקף בין המלים **אֶל-הַשֶּׁבַע** (א) שבועה בדבר המותר (ב) שבועה בדבר שאסור
(במ' מטות ל,ג) **אֶל-הַשֶּׁבַע שֶׁבָּעָה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ** - מהפך פשטא מהפך פשטא זקף-קטן,
 מהפך פשטא אחד מלמד - חשב א אמר ב, אם א לא מוכל באופן כלשהו ב-ב - ב מחייב. כלומר היוצא מפיו ששונה מפשט מחשבתו, הוא
 המחייב.

חשב א אמר ב, אם א מוכל באופן כלשהו ב-ב - אפשר כי הכלה זאת מרוזמת בתבנית הטעמים מרכא טפחא של **כְּכָל-הֵיבָא מִפְּיוֹ**
 בתפקיד תור לרבות אמירה שעשויה להכיל את מחשבתו ובאופן שלא לסתור אותה. **יַעֲשֶׂה** – סלוק מגביל, שרק במצב הכלה יקיים
 שבועתו או נדרו, ואם החכם ימצא שהנסיבות לא היו כמו שהתכוין, זה פותח פתח לחרטה ולהתרת – עקירת הנדר. בין תפקידי תבנית
 פשטא פשטא צמודים יש תפקיד של רגילות, כאן זה מהפך פשטא מהפך פשטא אשר שבה לומר מוציא מהרגילות ולכן פתח לעקירה.

תורה תמימה לְאֶסֶר אֶסֶר וגו' - מהו לאסר איסר, כמה דאת אמר (ירמי' מ') והוא אסור בזיקים⁽⁷²⁾ [ירושלמי נדרים פ"ט ה"א]:
תורה תמימה עַל-נַפְשׁוֹ - במי שנפשו קנויה לו, יצא עבד שאין נפשו קנויה לו⁽⁷³⁾ [נזיר ס"ב ב']:

תורה תמימה הערות כד) הנה קיי"ל דמתירין לאדם את נדרו בפתח, שפתיחין לו ויתרו ואומרים לו אלו היית יודע שהנודר הוא חוטא בנפשו [כמ"ש כל הנודר כאלו בנה
 במה] האם היית נודר, והוא משיב לא, והותר הנדר, מפני שעל דעת כן לא נדר. ועל זה מביא כאן בירושלמי מעשה דרשב"ל פתח לאחד את נדרו לא בזה שבנפשו
 הוא חוטא אלא בזה שאת גופו הוא מצער, והנודר היי כאלו אוסר את גופו ונותן קולר על צוורו להשתעבד לנדרו לעשות כן או כן, משום שבכלל טוב לאדם שלא להיות משועבד
 בגופו, וא"כ אלו היה יודע שכן הוא קושי הנדר לא היה נודר, והותר לו בזה. ומביא ראייה שענין **תנדר בכלל נקרא שעבד קשה לאדם מלשון לאסר איסר** והוא מלשון אסור
 בזיקים, שהנודר הוא כמו אסור וקשור ומשתעבד למה שנדר. והמפרשים לא פרושו בזה ברחבה:

כה) כלומר דמשועבד הוא לבעליו לעבודה, ולכן אם נדר (ט – א) דברים שיש בהם ענין נפש או (ט – ב) שמעכבים את המלאכה יכולים הבעלים למחות בו ולהפריס,
 דזה דומה לאוסר פירות אחרים עליהם. ועיין מש"כ לעיל בפ' נשא בפסוק כי נזר אלהיו על ראשו, ומטעם זה קיי"ל ביו"ד סי' רל"ד דנדריו של מלמד שיש בהם (טט)
 (א-ג) נגזר נפש או (ט – ב) בטול עבודה אינם חלין מפני שאינו ברשותו ומשכר הוא לאחרים:

עַל-נַפְשׁוֹ - מקף כרב-מצב ע"פ **תורה תמימה** [נזיר ס"ב ב'] (ט – א) במי שנפשו קנויה לו, (ט – ב) יצא עבד שאין נפשו קנויה לו⁽⁷⁴⁾:
 לכן מי שמשועבד לבעליו לעבודה (בתורה עבד, בתורה שבע"פ שכיר) יכולים הבעלים למחות בהם ואין נדרם נדר כי העובד יש בו ענין
 נפש המנדר ו/או הנדר גורם לו עיכוב בעבודה או ביטול בעבודה.

שתי קבוצות דרשות על **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ**. **קבוצה (א)** מ-**תורה תמימה לֹא יִחַל דְּבָרוֹ** - אמר רב יהודה אמר שמואל, רמז להתרת
 נדרים מן התורה, דכתיב לא יחל דברו, הוא אינו מיחל, אבל אחרים מחלין לו⁽⁷⁵⁾ [חגיגה י"א א']: **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ** - האומר קונם שאני
 ישן שאני מדבר שאני מהלך, וכן האומר לאשתו קונם שאיני משמשך, הרי זה בלא יחל דברו⁽⁷⁶⁾ [נדרים י"ד ב']: **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ** -
 תניא, דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם שנאמר **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ**⁽⁷⁷⁾ [שם ט"ו א']: **לֹא יִחַל**
דְּבָרוֹ - אמר רב גידל אמר רב, מניין שאין נשבעין לעבור על המצות, ת"ל **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ**, דברו לא יחל אבל אחרים מחלין לו
קבוצה (ב) מ-**ספרי במדבר פרשת מטות פיסקא קנג** **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ**, שלא יעשה דברו חולין

הרי שהיה חכם לא יפר לו לעצמו והדין נותן אם מיפר לאחרים לא יפר לעצמו ת"ל **לֹא יִחַל דְּבָרוֹ** שלא יעשה דברו חולין:
לֹא יִחַל דְּבָרוֹ, מגיד שעובר על כל יחל
 ועל כל תאחר מנין ת"ל **(דב' תצא נג,ב) ס** **כִּי-תִדַּר יָדַר לָהּ אֶל-הַשֶּׁבַע לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ** מגיד שעובר על כל יחל ועל כל תאחר:
לֹא יִחַל דְּבָרוֹ, ר' אליעזר אומר לעשות הבטאה כשבועה ר' עקיבא אומר **כְּכָל-הֵיבָא מִפְּיוֹ יַעֲשֶׂה** [לעשות הבטאה כשבועה]. **לֹא**
יִחַל – מרכא טפחא כיתור לרבות את מספר דרשות ההגבלה הנובעות מהאתנה של מלת **דְּבָרוֹ** בתפקיד הגבלה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשקפה: אתנח, סליק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טרף – שני משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראק תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"י – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 במדבר מטות לב, (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר מטות לא, כב:

אַךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבְּרָזִל אֶת-הַבְּרָזִיל וְאֶת-הַעֲפָרָת:

במדבר מטות לא, כג:

כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְשֹׁהַר אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמַּיִם:

[תלמוד בבלי שבת נח, ב] דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא - שנאמר (במ' מט' לא, כג) כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ אפילו דיבור יבא באש.

[רש"י בבלי שבת נח, ב] כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ - בכלי מתכות משתעי, במעשה מדין.

[ותוספות בבלי שבת נח, ב] כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא - ואע"ג דהאי קרא לא לגבי טומאה כתיב אלא לגבי הגעלה מסתברא דהתם אין דיבור מעלה ומוריד ואם אינו ענין להגעלה תנהו לענין טומאה.

[חידושי הרשב"א בבלי שבת נח, ב] כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ אפילו דיבור אסור. וא"ת והא קרא בגיעולי גוים כתיב, איכא למימר אם אינו ענין לגיעול דלענין איסורי גוים אין לחלק בין יש להן ענבל לשאין להן ענבל, תנהו לענין טומאה ואסיפיה דקרא קאי אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא.

[חידושי הרשב"א בבלי שבת נח, ב] אפי' דבור יבא באש. פירוש ד-דָּבָר לישנא יתירא הוא להאי דרשא, וא"ת והא קרא בהגעלת כלי מדין הוא דכתיב, וי"ל דבפרשה כתיב ענין טומאת מת כדכתיב (במ' מט' לא, יט) הַתְּחַטָּאוּ, וכיון שזה אינו ענין לאיסור הגעלה דההיא (טט: האמורה ב-(במ' מט' לא, כג)) בבליעה (טעם איסור) תליא מילתא, תנהו ענין לטומאה דהשמעת קול כיון שהאדם (טט: נכרי) משתמש עביד ליה תורת כלי לקבל טומאה.

כָּל-דָּבָר – מקף כרב-מצב משמעות מלת "דבר" (א) כלי (ב) דיבור. ופירשו שמלת דבר ככלי יתירה כי גם בלעדיה מובן צווי הפסוק על הגעלת כלים וטבילתם, לכן מלת "דבר" נדרשת שגם דיבור נכרי ליד או לתוך כלי מתכת מטמאו ויש לפחות להטבילו. היטמאות כלי ע"י נכרי והסרתה מרומזים, על פי פנימיות התורה, בשילוב בין התוכן ובין תבנית הטעמים של וְשֹׁהַר אֲךְ (ראה להלן).

רש"י (כג) כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ - לבשל בו כלום תעבירו באש, כדרך תשמישו הגעלתו, מי שתשמישו על ידי חמין יגעילנו בחמין, ומי שתשמישו על ידי צלי, כגון השפוד והאסכלה ילבנו באור (ראה ע"ז עה, ב).

אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא - לפי פשוטו: חטוי זה לטהרו מטומאת מת; אמר להם: צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור, וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורובתינו דרשו מכאן (שם), שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות, ומי נדה הכתובין כאן דרשו: מים הראויים לטבול בהם נדה, וכמה הם? ארבעים סאה.

וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בָאֵשׁ כל דבר שאין תשמישו על ידי האור, כגון קיתונות כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעז איסור, תַּעֲבִירוּ בַמַּיִם - מטבילין ודיו, ודוקא כלי מתכות.

[רבי יוסף בכור שור] (כג) כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ - שתשמישו על ידי האור; שפוד ואסכלה, צריך ליבון באש כדי להגעיל (ראה משנה ע"ז ה, יב); דטעמו ולא מַמְשׁוּ דאורייתא (ראה חולין קח, א). (במ' מט' לא, כג) אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא שצריך טבילה, ואפילו הוא טהור, ואפילו הוא חדש; דכלי מתכות הנקחים מן הגוים צריכין טבילה, דכלי מתכות כתובין בפרשת 'הזהב והכסף והברזל והעופרת' (ראה לעיל כב), כדאיתא בע"ז (עה, ב). ואשר נטמאו במת, צריכין הזאה שלישי ושביעי וטבילה (ראה לעיל, יט). ואשר לא יבא באש תעבירו במים אם תשמישו בחמין, צריך להגעילו בחמין; ואם תשמישו בצונן, סגי בהדחה; דכבולעו כן פולטו (ראה פסחים לב, ב). ומשום כלים בני יומן איצטריכא, שלא נפגם טעמם.

אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ - מונח רביעי, יורה בקצרה אל כלים ממתכות ותערובות שלהן כגון אלו שהוזכרו בפסוק שלפניו (במ' מט' לא, כב) שבו נמנים ששה מיני מתכות.

כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ - גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, שדווקא לכלי מתכות מועילה הגעלה כדרך שימושם באש, ואילו כלים אחרים כגון כלי חרס ששימושם באש לא מועילה להם הגעלה באש.

כָּל-דָּבָר – גרשיים, תַּעֲבִירוּ - מהפך

אפשר כי תבנית הטעמים "גרשיים"... "מהפך" עד האתנח מלמדת על כעין כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טוען אחר כענינו יצא להקל ולא להחמיר. הכלל הוא – הגעלת כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ המשמשים כלשון רש"י – לבשל בו כלום.

ויצא לטעון טוען אחר כענינו – אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ, יצא להקל ולא להחמיר – אופן הגעלת הכלי בלשון רש"י: כדרך תשמישו הגעלתו, מי שתשמישו על ידי חמין יגעילנו בחמין, (ולא בלבון באש) ומי שתשמישו על ידי צלי, כגון השפוד והאסכלה ילבנו באור, וע"פ [פני יהושע בבלי שבת נח, ב] בשניהם לא צריך קלקול כדי שתעבור טומאתן ותיקון שבכך יהיו כאן פנים חדשות.

(במ' מט' לא, כג) אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא

[פני יהושע בבלי שבת נח, ב] מיהו השתא דאתינא להכי יש לי ליישב פשטא דקרא דכתיב אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא באמצע בין תעבירו באש ובין תעבירו במים וטפי הו"ל למכתב האי אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא לבסוף בתור תעבירו במים והוי קאי שפיר אכל הכלים דלעיל מיניה אבל למאי דפרישית אתי שפיר דאי לאו דכתב רחמנא אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא לבתר תעבירו באש הוי אמינא דכשם שהכלים הותרו מאיסורן ע"י ליבון באור כך נטהרו מטומאתן ע"י ליבון זה בלא הזאה שלישי ושביעי ובלא טבילה משו"ה כתב רחמנא אֲךְ בְּמִי נִדְּחָה וְיִתְחַטָּא וא"כ על כרחך האי תעבירו באש לאו היינו שריתכן באור כדרך הצורפין דא"כ פשיטא דלא בעי הזאה וטבילה דהו"ל כמו נתיצה ופנים חדשות באו לכאן אלא האי תעבירו באש היינו ליבון גרידא משו"ה בעי טבילה והזאה, כן נראה לי נכון:

שילוב רש"י ורבי יוסף בכור שור: אֲךְ – זקף-גדול, התפקיד שלוש סיבות לטבילת כלי מתכות שנקחו מן הנכרי. (א) עצם העובדה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ו
 תפיסת ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מראָך = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאָא = טרפאָא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מראָך טפאָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראָך תביר טפאָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראָך טפאָא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שהכלי מתכת יוצר ע"י נכרי, א-על-פי שעדיין חדש וטהור (ב) כלי קבול שנטמאו במת (ג) כלי נכרי בני יומן להכשירן מן האיסור ע"י הגעלה כתשמישו (כבולעו כך פולטו) ואח"כ טבילה.

מלת אָף ממעטת ובאה ללמד, שאין הגיעול מן האיסור ע"י האש מספיק, אלא **בְּמִי נִדָּה** - מראָך טפאָא – יתור לרבות דרשה כפ' רש"י ורבותינו דרשן מכאן (שם), שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות, ומי נדה וכתובין כאן דרשן: מים הראויים לטבול בהם נדה, וכמה הם? ארבעים סאה. **וְתַחֲטָא** – אתנה, מגביל שרק אם יסיים את התהליך בטבילה, יטהרן מן הטומאה. אפשר שבא להגביל שמכאן תלמד לנושא טבילה מגיעולי נכרים ולא תלמד לנושא "טעם כעיקר" כדרך לימודו של ר' עקיבא מפסוק זה ב-(בבלי נזיר לו,ב), צ"ע נוסף

(במ' מט' לא,ג) וְכֹל אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִים

וְכֹל – קדמא, כל דבר שאין תשמישו ע"י האור – קודם הדיחה והסר ממנו חוצצים ורק אח"כ טבילהו.
אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בְּאֵשׁ - דרגא תביר טפאָא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא גיעולי נכרים שעל כל פרט חלה אותה הלכה ע"פ רמב"ן כוסות וצלוחיות וקיתונות שתשמישן בצונן ולא בלעז איסור ... ועוד שאף הכלים שתשמישן בצונן צריכין הכשר מן האיסור שבהן מלבד הטבילה הזאת ... אבל פירוש תַּעֲבִירוּ בְּמִים לכבסם ולשפשף אותם יפה עד שתסור חלודה שנדבקה מהם מן האיסור שנשתמש בהם, שזוהו הכשרן מן האיסור ... וכך אמרו חכמים (ע"ז ע"ה ב') (טט: קודם) מדיחין וטט: אח"כ מטבילין והן טהורים.

אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בְּאֵשׁ - טפאָא כפותחת טפח להתאפיין מההגבלות הנדרשות מכתוב אחריה **תַּעֲבִירוּ בְּמִים** – מראָך סלוק, רבוי והגבלה. ההגבלה (א) כפ' רש"י - מטבילין ודיו וטט: (זה דווקא (טט:ב) כלי מתכות. ההגבלה (ב) אבל זה לא מספיק. צ"ל כהסבר לעיל ע"פ מאמר החכמים בע"ז, הרמב"ן ושפת"ח שצריך להסיר ממנו כל דבר הנדבק בו בכלי כדי שלא יהיה בו דבר החוצץ בטבילה. **טט** בכלי מתכת ההגבלה הינה שאין מטבילים ללא הדחה יפה המסירה חציצות

הסבר לטבילת כלים הנלקחים מן הנכרים ע"פ פנימיות התורה, בעזרת אוצר הגימטריאות של הרב י"ר פאלוך זצ"ל. ע"פ אמרי נועם (הרבי מדזיקוב) גי' המלים זקף-קטן זקף-גדול עולה יס"ד מלכו"ת עולה תקע"ו (576), ההמשך הוא של הכותב, **(במ' מט' לא,ג) וְתַחֲטָא אָף** – זקף-קטן זקף-גדול, גי' התוכן המוטעם **וְתַחֲטָא אָף** עולה 220 + 21 = טהו"ר אהי"ה = ר"כ אהי"ה = 241 = אמ"ר, רא"ם (ר"ת ר'פאל אוריאל מ'כאל), אותיות קודם לאותיות ש'מ'ה' = ר'ל'ז'ד' (טט = ד"ל ז"ר), כאן מגיע הגלוי שביצוע הפרש בין גימטריאות שמות הטעמים ובין גימטריאות התוכן המוטעם נותנת השלמה רעיונית לחישוב גימטריאת התוכן. ההפרש מחושב כך: מחושוב כך: 241 - 576 = 335 = של"ה = הש"ל = סער"ה ועוד תוצאות המשולבות בהסבר, כאילו אמר הש"ל קליפת ע"ז שנתנו בכליהם מעצם יצורם ע"י הנכרים שהשקיעו במ את רוחם מחשבתם וכוחם. בלי טבילה 241 = 21 + 220 = מקל"ך:(בעה"ט פ' לך יב-ג) ועד אהי"ה. הטבילה משילה מקל"ך ואז 21 + 220 = טהו"ר אהי"ה. ראה **(במ' נשא ג)** שימוש בענין של קליפה בנושא עשה טעם כעיקר.

דרך הסבר אפשרית ע"פ **ספר התניא סוף פ"ו** ... המדרגה התחתונה היא שלש קליפות הטמאות ורעות לגמרי ואין בהן טוב כלל ונקראו במרכבת יחזקאל רוח סערה וענן גדול וגוי' (השלישית אש מתלקחת בתוך הברד) ומהן נשפעות ונמשכות נשמות כל אומות עובדי גילולים וקיום גופם ונפשות כל בעלי חיים וטמאים ואסורים באכילה וקיום גופם וקיום כל מאכלות אסורות מהצומח כמו ערלה וכלאי הכרם כו' וכ"ש בע"ח שער מט"פ וכן קיום חיות כל המעשה דבור ומחשבה של כל שס"ה לא תעשה וענפיהן כמ"ש שם סוף פ"ה.

הסבר ע"פ תורת חב"ד ואוצר גי' הרב יוסף רפאל פאלוך זצ"ל גי' 335 עולה סער"ה, שהיא משלוש הקליפות הטמאות ורעות לגמרי, בהסרתה קדושה אסורים מאד שנפלו שם משבירת הכלים המרומזת ב-(בר' א,ג), ו-רוח אלקים מ'רחפת (ר"ת 241) (מרחפת = רפ"ח מ"ת, כביכול הניצוצות מתו בגלל מקומן) ע"ל פנ"י המי"ם (גי' 335) וגם בהפרש (גי' 241) העולה לגי' אותיות קודם לאותיות שמחה = רלזז = ד"ל ז"ר שהניצוצות בבחינת (זרים ודלים כי אסורים מאד) הסבר אפשרי: הש"ל (335) בע"ל כרה"ה (335) רוח סער"ה (335) שהיא אחת משלוש הקליפות הטמאות ורעות לגמרי, בהסרתה בטבילה מהכלים של כל אומות עובדי גילולים מנתקים קיום וחיות מחשבה דבור ומעשה של אומות עובדי גילולים וכל המאכלות האסורות וכל מעשה דבור ומחשבה של שס"ה לא תעשה. משחררים בכלים את הניצוצות הקדושים שנפלו שם בשבירת הכלים כמרוזם ב-רוח אלקים מ'רחפת הטבלת הכלים מעבירה מצב ד"ל ז"ר (241) למצב שמחה של גלוי רוח א-לקים מרחפת ע"ל פנ"י המי"ם (335) ומלאכיו רא"ם (241) (ר"ת ר'פאל אוריאל מ'כאל)

ב-**(במדבר דה) וְכֹא אֶהְיֶה וּבְנֵי בְּנֵי־בְנֵי־הַמִּטָּה וְהוֹדִדוּ אֶת פְּרֻכַת הַמִּטָּה** וְכִסּוּ־הָאֶרֶץ אֶת אֶרֶץ הַעֲדָת: משעה שמפרקים המשכן ובשעת המסעות מנסים כוחות שליליים להתגבר. מוטעם הכתוב **הַמִּטָּה וְהוֹדִדוּ** - זקף-קטן זקף-גדול, גי' התוכן עולה 108 + 227 = 335 = של"ה, הפרש מתקע"ו 335 - 576 = 241, המספרים הפוכים מהפסוק **(במ' מט' לא,ג) וְתַחֲטָא אָף** – גי' עולה 21 + 220 = ר"כ אהי"ה = 241 = אמ"ר,

במדבר פינחס לא,ל:

וּמִמַּחֲצֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶתְרוֹ אֶחָד מִן-הַחֲמִשִּׁים מִן-הָאֲדָמָה מִן-הַבְּקָר מִן-הַחֲמִרִים וּמִן-הַצֹּאן מִכָּל-הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹיִם שְׂמִרְי מִשְׁמֵרֵת מִשְׁכַּן ה':
 תבנית הטעמים של רישא הפסוק מרמזת על לימוד אפשרי בכלל ופרט וכלל.
וּמִמַּחֲצֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – קדמא ואולא בתפקיד ללמד על כלל פותח, **תִּקְחוּ אֶתְרוֹ אֶחָד מִן-הַחֲמִשִּׁים מִן-הָאֲדָמָה מִן-הַבְּקָר מִן-הַחֲמִרִים וּמִן-הַצֹּאן** – כל אלו הם הפרט המלמד על תרומת בני ישראל מבעלי רוח חיים שזכו משלל מדין.
מִכָּל-הַבְּהֵמָה – זהו הכלל הסוגר המרבה על הפרט הנ"ל ואפשר שזה לא כפשט של בעלי חיים, אלא כ-**בעל-הטורים** ... אֶחָד ... מלמד אע"פ שלא נצטוו ליתן מכס אלא מן האדם והבהמה, מעצמן נתנו מבזת המטלטלין וכו'